

Jan Novák, *27.1.1897 Rovno, † 26.6.1996 Hammendsville, Austrálie

Studoval v Rovně na reálném gymnáziu a v květnu roku 1915, jako osmnáctiletý, vstoupil dobrovolně do České družiny v Kyjevě. Již v prosinci téhož roku byl nasazen do bojů u Baranovičů jako průzkumník. V únoru 1916 byl na průzkumu poprvé zraněn do tváře. Po vyléčení se vrátil opět k průzkumu, získal první vojenské hodnosti a vysoká ruská vyznamenání — Medaile sv. Jiří a později Kříž sv. Jiří, který mu připnul velkokníže Nikolaj Nikolajevič na slavnostní přehlídce v Nesvěži za přítomnosti samotného cara. Následovaly další udatné činy a po nich vyznamenání. Bitva u Zborova, ústup, vojenské učiliště v Kyjevě, atd. Byl jmenován subalterním důstojníkem u 5. roty, později ve 2. střeleckém pluku Jiřího z Poděbrad. Byl jedním z mála volyňských Čechů-legionářů, který v roce 1918 se nevrátil domů na Volyň, ale pokračoval s legiemi ve známé sibiřské anabázi. Po obsazení sibiřské železniční magistrály čs. legiemi byl, v hodnosti poručíka, jmenován velitelem štábního vlaku francouzského generála M. Janina. Za vzorné služby a plnění vojenských úkolů byl vyznamenán vysokými vojenskými francouzskými řády. Do Československa přijel s legiemi dne 20.5.1920 a zůstal v armádě jako důstojník z povolání. Vykonával různé důstojnické funkce v mnoha posádkách a začátek potupné nacistické okupace Československa zažil jako velitel pluku v Berouně. V květnu 1945 se aktivně zapojil do povstání českého lidu. Organizoval pluk, který pak řadu měsíců působil v Chodově u Karlových Varů a chránil tu životy a majetek prvních českých osídlenců před německými nacistickými záškodníky. V roce 1946 byl jmenován velitelem zemského velitelství SNB v Ostravě, odkud v hodnosti plukovníka odešel v roce 1949 do exilu. Nakonec se usadil až v Austrálii. I zde aktivně společensky působil. Za tuto činnost mu k jeho devadesátinám v roce 1987 udělila anglická královna Alžběta vysoké britské vyznamenání — Member of the Most Excellent Order the British Empire (řád MBE) za, jak je uvedeno ve jmenovacím dekretu: “neúnavnou práci pro dobro a rozvoj Austrálie”. Nezapomněla na něj ani stará vlast. K Řádovému dni 1. ledna 1996 (podle zákona jsou stanoveny dva dny v roce, nazvané řádové, a to 1. leden a 28. říjen, k nimž prezident republiky uděluje řády a vyznamenání) mu udělil prezident České republiky Medaili Za Hrdinství, kterou mu předal při příležitosti své státní návštěvy Austrálie. Vždy, i v Austrálii, se hlásil ke svému češství a k volyňskému původu. Po mnoho let byl čestným předsedou zahraniční sekce Československé obce legionářské pro oblast Jižního Pacifiku. V roce 1991 se jako jeden z prvních přihlásil ve svých 94 letech za člena Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel a hospodáře Sdružení překvapil tím, že členský příspěvek předplatil na pět let dopředu. Velmi nabádavě zní věta jednoho z posledních dopisů, který poslal tajemníkovi-matrikáři Sdružení: “hledejme ve Sdružení to, co nás spojuje - krajanství; rozdělovat by nás mohlo mnohé”. Janu Novákovi - našemu významnému krajanovi, který od svého raného mládí bojoval za svobodu českého národa a právo Čechů na svobodnou vlast, patří čestné místo v dějinách naší bývalé, malé, ale významné menšiny!

Občasník Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel Zpravodaj číslo 3/1997. S využitím článku Rostislava Hlaváčka: Mimořádný života běh volyňského Čecha ve světových rozměrech, který byl sepsán na základě vlastního životopisu, připravil Jiří Hofman.